DİVANÜ LÜGÂTİ'T-TÜRK İLE ANADOLU AĞIZLARINDAKİ ORTAK UNSURLAR ÜZERİNE*

Yard. Doç. Dr. Ali AKAR **

-Divanü Lügati't-Türk'ü yazışının 925. Yılı dolayısıyla büyük Türk dilcisi Kaşgarlı Mahmud'un ruhuna ithaf olunur.-

Ağızlar, dilin en canlı alanlarından biridir. Yazı dilinde olmayan pek çok kelime, kavram ve şeklin ağızlarda yaşadığı görülmektedir. Bunu, ağızların, kültürel ve teknolojik etkilenmelerden belli ölçüde uzak kalmasıyla açıklamak mümkündür Yine hayat tarzının gerektirdiği maddî ve manevî ihtiyaçların, yazı dilinin konuşulduğu şehir ortamlarına göre ağızların konuşulduğu kırsal bölgelerde çok daha yavaş değişmesi, eski şekillerin ağızlarda korunmasının diğer önemli bir sebebidir.

Ağızlar, yazı dilinde bulunmayan pek çok kelimeyi yaşattığı için, dilin tarihî leksikoloji problemlerinin aydınlatılmasında büyük önem taşımaktadır. Anadolu ağızlarında bulunan birçok yapı ve şekil, Türkçenin tarihî problemlerinin çözümünde de anahtar vazifesi görmektedir.

Köktürk, Uygur ve Karahanlı dönemlerine ait eserlerde Oğuzca ses ve yapı özelliklerinin olduğu bilinmektedir.[1] Karahanlı devrinin en önemli dil yâdigârlarından biri olan *Divanü Lügati't-Türk*'te Oğuz Türkçesi olarak gösterilen pek çok kelime bulunmaktadır.[2]

Anadolu'da ilk ürünlerini vermeye başlayan Batı Oğuzcası eski edebî dilin yanı sıra o devirde Türkiye topraklarına yerleşmeye başlayan Yörük ve Türkmen ağızlarının derin etkisini taşır.[3] Klasik Osmanlı Türkçesi oluşmasından sonra ağızlara ait bu unsurlar, zaman içinde yerlerini eş anlamlı kelimelere veya yabancı dillerden alınan ödünçlemelere bırakmışlardır. Örn. Eski Anadolu Türkçesinin yazı dilinde *ırla-* "şarkı, türkü söylemek" fiili vardı (YTS s. 110). Bu şekil zaman içinde yerini yazı dilindeki "şarkı, türkü söylemek"e bırakırken, ağızlarda *ırla-* fiili "şarkı, türkü söylemek" anlamıyla yaşamaktadır. (DS C. VII, s.2488).

Bu çalışmada, yazı dilimizde yer almadığı halde ağızlarda yaşayan 157 kelimeyi *Divanü Lügati't-Türk*'teki anlam ve şekilleriyle karşılaştırdık. Anadolu ağızları için kaynak olarak *Derleme Sözlüğü*'nü kullandık.

Anadolu ağızları üzerindeki çalışmalar henüz bitirilmiş değildir. Bu yüzden yeni derleme ve incelemelerle ağızlardaki Eski Türkçe kelime ve şekillerin çok daha artacağı muhakkaktır.

Bu karşılaştırmada şu sonuçlara vardık:

1. Karahanlı Türkçesinde ilkses tonsuz damak patlayıcısı *k-* Anadolu ağızlarında -yazı dilimizdeki olduğu gibi- genellikle tonlulaşarak *g-*'ye dönüşmektedir (*geñez<keñes,gezek<kezik* gibi).
2. Karahanlı Türkçesindeki bazı *-đ-*'ler Anadolu ağızlarında ses gelişmesi yoluyla*-y-*'ye dönüşmüştür. *ayrı* "saman ya da başak demetlerini toplamak için yapılmış alet" (DS I 430); *<ađrı* "buğday temizlemek için kullanılan yaba, çatal, çatal değnek" (DLT I 126)

3. Bazı kelimeler ses, yapı ve anlam olarak aynı kalmıştır. *çal* "ala renk" (DS III 1047) <*çal* "alaca, kır" (DLT III 156)

4. Bu unsurları kelime türü olarak incelediğimizde ise karşımıza şu sonuç çıkmaktadır:

%	Sayı	Kelime türleri
58.9	92	İsim
19.1	30	Fiil
18.4	29	Sıfat
3.1	5	Zarf
0.6	1	Edat
%100	157	Toplam

5. İsimleri anlam alanlarına göre sınıflandırdığımızda ise şöyle bir tablo ile karşılaşmaktayız:

%	Sayı	İsimler
5.4	5	Akrabalık ismi
30.4	28	Araç ismi
5.4	5	Bitki ismi
1.1	1	Edebî tür ismi
3.2	3	Eşya ismi
2.1	2	Giyim/kuşam ismi
6.5	6	Hastalık ismi
8.7	8	Hayvan ismi
2.1	2	Koku ismi
4.3	4	Mekân ismi
3.2	3	Meslek ismi
1.1	1	Mevsim ismi
2.1	2	Organ ismi
2.1	2	Renk ismi
16.3	16	Soyut isim
5.4	5	Yiyecek/içecek ismi
%100	98	Toplam

ağdık **DS** "yaramaz, sırnaşık; ters, aksi, yanlış, değişik" (I 87)
DLT ağduk "bozuk, belirsiz, değişik" (I 65)

~*ağduk* "karışık, bozuk, kusurlu, ters, aksak, eksik" YTS 3;

ağduk "fault, defect; useless, bad; excessively heavry" EDPT 80

ağlak **DS** "ıssız, tenha, boş, açık" (I 101)
DLT aglak "ıssız, çorak, oturulmayan yer, boş" (I 119)

~*ağla:k* "uninhabited, remote, lonely" EDPT 84

ağrık **DS** "ağrı, sancı, yel" (I 110)
DLT *agrıg* "ağrı" (I 98)

~*ağrıġ* "ağır, zahmet, huzursuzluk, hastalık" KB/421; *ağrıġ* "pain, painful" EDPT 90 <*ağrı-*; *ağrıġ* "ağrı, hastalık, sızı" EUTS 7; **Kökt.** *ağrı-* "hastalanmak" (BK G/9)

ağrık **DS** "eşya, yük, yolculukta gönderilen eşya, ağırlık" (I 109)
DLT *ağruk* "pılı pırtı, ağırlık, yük" (I 99)

~*ağrık* "ağırlık, eşya, ev eşyası" YTS 5; *ağrıġ* "a heavy objekt, heavy baggage" EDPT 90

al **DS** "düğünde güveyin üzerine atılan mendil büyüklüğünde kırmızı bez" (I 166)

DLT *al* "eğer örtüsü yapılan turuncu ipek kumaş" (I 81)

alkınmak **DS** "şaşırmak, alıklaşmak" (I 223)
DLT *alkınmak* "mahvolmak, yok olmak, bitmek, tükenmek" (I 82, 195)

~*alkın*- "to use oneself up, exhaust oneself" EDPT 138-139; alkmak "azalmak, bitmek" EUTS 12; **Kökt.** *alkın*- "azalmak, mahvolmak, bitmek" (KT G/9; BK K/7)

aran **DS** "ova, kuytu, sıcak yer, kışlak" (I 298)
DLT. *aran* "ahır, at tavlası" (I 76)

~*aran* "a stable" EDPT 232

aşu[4] **DS** "boya yapılan kırmızı toprak" (I 363)
DLT *aşu* "kırmızı toprak, aşı toprağı" (I 89)

~*aşu* "red ochre" EDPT 256

atasağun **DS** "alim, tabip" (I 366)
DLT *atasağun* "hekim, doktor" (I 86, 403)

aymak **DS** "söylemek, anlatmak, nakletmek, konuşmak", (I 421)
DLT. *aymak* "söylemek" (I 36)

~*aymak/eyitmek* "söylemek, devamlı anlatmak" YTS 87; ay- "demek, söylemek" KB/82

ayrı **DS** "saman ya da başak demetlerini toplamak için yapılmış alet" (I 430)
DLT *ađrı* "buğday temizlemek için kullanılan yaba, çatal, çatal değnek" (I. 126)

~*ađrı* "forked, a forked objekt" EDPT 63

balġam **DS** "sulu çamur" (II 503)
DLT *balk* "çamur" (I 379)

~Kökt. *balık* "çamur" (KT K/8)

bayak **DS** "demin, az önce" (II 575)
DLT *baya* "az önce" (I 37)

~bayak "demin, az önce" YTS 28

bayık **DS** "doğru, gerçek, şüphesiz", (II 579)
DLT *bayık* "doğru söz" (III 166)

~*bayık* "açık, belli, aşikar, gerçek, kuşkusuz" YTS 28

bayımak **DS** "zengin olmak", (II 579)
DLT *bayumak* "zenginleşmek", (III 274)

~*bayımak* "zengin olmak" YTS 28; bayu- "zenginleşmek" KB/895; bayu- "to be, or become, rich" EDPT 384; *bayımak* "zenginleşmek, varlıklanmak" EUTS 36; **Kökt.** *bay* "zengin" (KT D/29)

beleg[5] **DS** "erkeğin kız tarafına verdiği düğün hediyesi" (II 608)
DLT *belek* "armağan, konuğun getirdiği armağan" (I 385)

~*belek* "hediye, armağan" YTS 30; *beleg* "a gift" EDPT 338

belgi **DS** "nişan" (II 616)
DLT *belgü* "alamet, nişan" (I 427)

~*belgü* "alamet, nişan" KB/180; *belgü* "sign, mark" EDPT 340; *belgü* "alamet, sembol, işaret, belge" EUTS 38

belik **DS** "işaret, iz, nişan" (II 617)
DLT *belik* "yara yoklamak için kullanılan mil" (I 385)

~*belik* "nişane, alamet, örnek" YTS 30

boduk **DS** "deve yavrusu" (II 720)
DLT *botuk* "deve yavrusu" (III 218)

~*botu* "camel, colt, usually under a year old" EDPT 299 <Mong. botogan

boğ **DS** "bohça", (II 722)
DLT *boġ* "bohça, eşya konan heybe" (II 133)

~*boġ* "bohça" YTS 36; bo:ġ "bundle" EDPT 311

bök/böke **DS** "aşık kemiğinin yumru tarafı", (II 767)
DLT *bök* "aşığın sırtının yukarı gelmesi" (III 130)
bökmek **DS** "dolmak, taşmak", (II 767)
DLT *bökmek* "eğilerek yere kapanmak; gözü doymak" (II 18)

~*bög-* "to collect, gather together" EDPT 324
çağlu **DS** "kepçe şeklinde balık ağı" (III 1257)
DLT *çawlı* "tutma süzgeci" (III 442)

~*ço:vlı* "a sieve for sifting cereals" EDPT 397
çağşak **DS** "eski" (III 1038)
DLT *çahşak* "kurutulmuş kaysı, üzün gibi meyveler" (I 469)

~*çahşamak* "sarsılıp gevşemek, kağşamak" YTS 48; *çaxşa:k* "stony ground" EDPT 412
çahrak **DS** "dağların yıpranmış yerleri" (III 1040)
DLT *çakrak* "kel, dazlak" (I 469)

~*çakrak* "bald" EDPT 410
çal[6] **DS** "ala renk" (III 1047)
DLT *çal* "alaca, kır" (III 156)

~çal "alaca, kır" KB/1098; çal "grey" EDPT 417
çart **DS** "suların getirdiği çer çöp" (III 1084)
DLT *çart* "parça" (I 341)
çekik **DS** "serçe büyüklüğünde tarla kuşu" (III 1112)
DLT *çekik* "serçeye benzer alacalı bir kuş ki kayalıklarda bulunur" (II 287)

~*çekük* "tarla kuşu" YTS 52; çekik "the lark" EDPT 415
çetük **DS** "kedi yavrusu", (III 1152)
DLT *çetük* "kedi", (I 388)

~*çetük* "kedi" YTS 53; çetük "cat" EDPT 402
çığ[7] **DS** "süt kazanlarının üzerine kapatmak için kamıştan yapılan örtü" (III 1158)
DLT *çıġ* "göçebelerin sele sazı ile yaptıkları çadır örtüsü" (III 128)

~*çığ* "çadırlarda çubuklardan örülmüş paravana gibi bölme" YTS 54; *çuġ* "bundle" EDPT 405
çıkana **DS** "kız kardeşinin çocuğu, yeğen" (III 1165)
DLT *çıkan* "yeğen, hala ve teyze oğlu" (I 402)

~*çıkan* "the son of one's maternal aunt" EDPT 409; Kökt. çıkan "yeğen, teyze oğlu" (KT K/13)
çin **DS** "öz, katıksız", (III 1225)
DLT *çin* "iyice, büsbütün" (III 357)

~*çin* "gerçek, doğru, halis" YTS 56; *çı:n* "true, genuine; truth" EDPT 424; *çın* "gerçek, gerçeklik, doğru" EUTS 61, <Çin. chên "dürüst, doğru" (Alt.Gr. 272)
çöğen **DS** "ucu eğri baston" (III 1279)
DLT *çögen* "topu çekmek için kullanılan ucu eğri bir değnek, çevgen" (I 187)

~*çögen* "a stick with a curved end" EDPT 416 <Far. çewgân
dirkeşmek **DS** "arka arkaya tek sıra olmak" (V 1518)
DLT *tirkeşmek* "toplanmak, toplaşmak, derleşmek" (I 149)

~*tergeş-* "to walk" EDPT 545-546
eğir[8] **DS** "karın ağrısına karşı kullanılan bir çeşit kök" (V 1678)
DLT *egir* "karın ağrısını sağaltmak için bir kök (ilaç)" (I 53)

~*egir* "karın ağrısına kullanılan bir kök, andız" YTS 78; egir "a medicinal root" EDPT 112
eğirmek **DS** "hayvanları bir araya toplamak" (V 1679)
DLT *egirmek* "sevketmek, döndürmek, çevirmek" (I 178)

~*egirtmek* "kuşatmak, sarmak, muhasara etmek" YTS 78; *egir-* "to surround, encircle" EDPT 113; *egirmek* "eğirmek, çevirmek, kuşatmak" EUTS 69; **Kökt.** *egir-* "kuşatmak" (BK K/7)

eğme **DS** "gölgelik, kaya altı", (V 1681)
DLT *egme* "evin kemeri" (I 130)

ekece **DS** "yaşı küçük olduğu halde sözleri ve işleri büyük olan çocuk" (V 1692)
DLT *ekeç* "akıllı, küçük kız, büyüklük eseri gösteren küçük kız" (I 52)

~*eke* "junior (paternal) aunt; elder sister" EDPT 100; *eke* "abla" EUTS 70; **Kökt.** *eke* "abla" (KT K/9)

elduran **DS** "dağlarda yetişen ve çayı pişirilen bir çeşit ot" (V 1708)
DLT *eldrük* "üzerlik otu ve tohumu" (III 12, 412)

emeç **DS** "hedef" (V 1732)
DLT emeçlemek "nişan almak" (I 299)

~*amaç* "a target" EDPT 156

endik **DS** "utangaç, sıkılgan", (V 1747)
DLT *endik* "şaşkın" (I 106)

~*endikmek* "şaşlamak, acemilik göstermek, şaşırmak, ürkmek" YTS 83; *endik* "simple-minded, stupid" EDPT 177

enemek[9] **DS** "hayvanlara işaret koymak amacıyla kulaklarını kesmek ya da boynuzunu kertmek" (V 1750)
DLT ñnemek "enemek, kulaktan bir parçasını kesip imlemek" (III 256)

~*enemek* "hayvanı iğdiş etmek" YTS 83; *ene-* "to earmark" EDPT 171

erin[10] **DS** "dudak" (V 1770)
DLT *ėrin* "dudak" (I 70)

~*ėrin* "lip" EDPT 232; *erin* "dudak" EUTS 74

ersek[11] **DS** "erkeğe düşkün kadın", (V 1776)
DLT ersek "ortaya düşmüş azgın kadın, oruspu" (I 104)

~*ersek* "erkek isteyen kadın" YTS 85; *erseg* "a woman who runs after men, nymphormaniac" EDPT 237

ġalġımak **DS** "zıplamak, hoplamak" (VI 1901)
DLT kalımak "sıçramak, çamışlanmak" (III 272)

~*kalkımak* "sıçramak, hoplamak, kalkmak" YTS 123; kalı- "to jump" EDPT 617

gem **DS** "insan ve hayvanda alt ve üst dudağın birleştiği yerde meydana gelen çatlak, yara" (VI 1985)
DLT kem "hastalık" (I 338)

~*kem* "hastalık, rahatsızlık" KB/1057; *kem* "illness" EDPT 720; *kem* "ağrı, zahmet, hastalık, ıztırap" EUTS 105

geneşmek **DS** "danışmak" (VI 1990)
DLT *keñeş* "işlerde danışma, görüşme, düşünme, tedbir" (III 365)

~*geñeş* "danışma, istişare" YTS 91; *kiñeş* "danışma, görüşme, düşünme" KB/5650; *kėñeş* "advice" EDPT 734 <*kė:ne-*; *keñeş* "müzakere, müşavere, danışık" EUTS 105

genez **DS** "kolay" (VI 1991)
DLT keñes "sığ, az, kolay, hafif" (III 364)

~*geñez* "kolay" YTS 91; kenes (kenez) "easy" EDPT 734

gerim **DS** "dokumacılıkta tezgahlara gerilen çözgü iplikleri", (VI 2002)
DLT *kerim* "duvarlara örtülen, kaplanan dokuma nesneler" (I 398)

geriş **DS** "dağların ve tepelerin üst kısmı, sırt" (VI 2003)
DLT keriş "üstüne çıkılabilen dağ tepesi" (I 370)

~*keriş* "the summit of any mountain that is climbed" EDPT 747

geyle **DS** "yapılması istenen bir iş üzerinde düşünme, çabalama" (VI 2016)
DLT *keđlemek* "çabalamak" (III 299)

~*keđ* "çok, iyi, iyice" KB/176; *keđle-* "to exert" EDPT 703

gez **DS** "duvar taşları arasına konulan harç" (VI 2019)
DLT kez "süt ve un gibi şeylerin tencere dibinde yapışıp kalan parçaları" (I 327)

~*kez* "sonra, başka; sefil, bedbaht" EUTS 108

gezek **DS** "sıra, nöbet", (VI 2021)
DLT kezik "nöbet, işte nöbet" (I 391)

~*gezek* "sıra" YTS 93; *kezig* "sıra, nöbet" KB/713; *kezig* "turn" EDPT 758; *kezig* "tertipli, düzenli, sıra, dizi, muntazam sıralı" EUTS 108

gezer **DS** "havuç", (VI 2022)
DLT *gezer* "havuç" (I 431)

girgin **DS** "şubat ayında azan erkek deve", (VI 2083)
DLT *kirkin* "boğranın, devenin azgın zamanı" (I 443)

~*girgin* ol- "erkek deve dişisini istemek" YTS 94; *kirgin* "the rutting of a stallion" EDPT 743

gömeç **DS** "yağda kızartılmış sıcak ekmek" (VI 2148)
DLT *kömeç* "küle gömülerek pişirilen çörek" (I 12)

~*gömeç* "kül ekmeği" YTS 96; kömeç "('food) buried (in the ashes to cook it)' EDPT 722 <köm-

gönü **DS** "olgun", (VI 2155)
DLT *köni* "düz, doğru, emniyetli" (III 151)

~*köni* "dik, doğru, gerçek" KB/515; *köni* "straight; upright" EDPT 726; *köni* "dürüst, doğru, sadık, içten" EUTS 115

göymek **DS** "katlanmak, beklemek, sabretmek" (VI 2171)
DLT *köđmek* "gözlemek, görmek" (II 87)

küd- "beklemek" KB/1050

ġulan[12] **DS** "üç dört yaşındaki dişi tay" (VI 2191)
DLT *kolan* "kolan, bağırdak; yaban eşeği" (I 214)

~*kulun* "tay" YTS 148; *kulan* "yaban eşeği" KB/284;*kulun* "a foal" EDPT 622

güvez **DS** "sabırsız, aç gözlü insan" (VI 2241)
DLT *küwez* "gurur, mağrur, gururlu" (I 252)

~*küve:z* "proud, pride" EDPT 692; *kövez* "burnu havada, mağrur" EUTS 118

güzü **DS** "dokuma aygıtında iplikleri çaprazlama işinde kullanılan ağaç" (VI 2244)
DLT *küzük* "çulha aygıtlarındandır, birbiri üzerine düğümlenen birtakım iplikler olup, onunla üst eriş, alt erişten ayrılır. Kumaş ve kumaşa benzer şeyler dokuyanlara da böyle denir." (I 321)

~*küci* "dokumacılıkta arış ipliklerini aralayan iplik taraç" YTS 150); *kezük* "something which is moved to and fro" EDPT 759

ır **DS** "ar, utanç" (VII 2480)
DLT *ır* "utanma bildiren bir söz" (I 36)

ırık/ırk **DS** "şans, uğur" (VII 2485)
DLT *ırk* "kâhinlik, fal, yürektekini dışarı çıkarma" (I 42)

~*ırk* "divination" EDPT 213; *ırk* "işaret, rumuz, falcı" EUTS 118

ıymak **DS** "dokuma tezgahında halı, kilim vb. şeylerin iplerini yerletirmek, germek, ip çözmek" (VII 2498)
DLT ıđmak "salmak, göndermek, serbest bırakmak" (I 210)

~*ıymak* "bozmak, ezmek" EUTS 87

ici **DS** "kardeş" (VII 2503)
DLT *içi* "yaşça büyük olan erkek kardeş" (I 87)

~*ece* "reis, ulu, ileri gelen" YTS 78; *içi* "ağabey" EUTS 88;eçe "one's mother's younger sister" EDPT 20

iğ **DS** "hastalık, dert" (VII 2508)
DLT *ig* "hastalık" (I 48)

~*ig* "verem, inceağrı" YTS 113; *ig* "hastalık, hasta" KB/156; *i:g* "illness, disease" EDPT 98; *ig* "hastalık" EUTS 90

ilersik **DS** "don uçkuru" (VII 2520)
DLT *ilersük* "şalvar uçkuru" (I 152)

~*ilersük* "uçkur" YTS 114; *ilersük* "waist-belt" EDPT 151

ilim[13] **DS** "erik ve kayısı ağaçlarının çıkardığı zamk" (VII 2525)
DLT yelim "tutkal, kendisiyle tüy ya da tüye benzer şeyler yapıştırılan tutkal" (III 20, 70)

~*yelim* "glue, paste" EDPT 929

irteşmek **DS** "itişip, kakışmak; kavga etmek" (VII 2553)
DLT irteş kopmak "bahis kızışmak" (I 97)

~*irdemek* "araştırmak, incelemek, denetlemek" YTS 116; *irteş*- "araştırmak" KB/6204

kesme **DS** "alındaki saçlar, kakül" (VIII 2767)
DLT *kesme* "kakül, zülüf, perçem" (I 11)

kesme "perçem, saç" KB/3284

keveke **DS** "iyi pişmemiş yemek" (VIII 2275)
DLT *keweg* "burundaki kıkırdak" (I 391)

~*kevig* "the cartilage of the nose" EDPT 688

kezlik **DS** "çakı, bıçak" (VIII 2780)
DLT *kezlik* "küçük kadın bıçağı" (I 478)

~*kezlik* "a small knife" EDPT 760

kıcı **DS** "hardal tohumu" (VIII 2782)
DLT *kıçı* "hardal" (III 238)

~*kıçı* "tereye benzer bir ot, kekik" YTS 136; *kı:çı* "mustard" EDPT 590

kırt **DS** "küçük" (VIII 2836)
DLT *kırt* "kısa" (I 342)

kıv **DS** "yazgı, baht" (VIII 2849)
DLT *kıw* "devlet, kut, baht" (I 301)

~*kı©* "kut, devlet, mutluluk" KB/2105; kıv "kut, saadet" EUTS 177; *kıv* "good fortune" EDPT 579

kiğ **DS** "keçi, koyun, deve vb. hayvanların yuvarlak gübresi" (VIII 2870)
DLT kıġ "toprağı kabartmakta kullanılan gübre" (III 129)

~*kık* "gübre, çerçöp, pislik" EUTS 174; *kı:ġ* "animal dung" EDPT 608

kirşan **DS** "üstübeç, allık, pudra" (VIII 2881)
DLT *kirşen* "üstübeç, yüze sürülen düzgün" (I 437)

~*kirşe:n* "white lead used as a cosmetic" EDPT 747

kiyiz **DS** "keçe" (VIII 2888)
DLT *kiđiz* "keçe" (I 316)

~*kiđiz* "keçe" KB/4442; *kidiz* "keçe" EUTS 109; *kiđiz* "felt, a felt" EDPT 707

koğuş ağacı **DS** "dağ yamaçlarında yetişen dallarından ok ve yay yapılan bir çeşit ağaç, kayın ağacı" (VIII 2903)
DLT *koġuş* "okları perdah etmek için koğuş ağacından yapılan aygıt" (I 369)

~*koġuş* okı "cross-bow arrow" EDPT 613

küsemek **DS** "beğenmek, imrenmek" (VIII 3049)
DLT *kösemek* (III 265)

~*kösemek* "gıpta etmek, imrenmek" YTS 146; *küse*- "istemek, arzulamak, özlemek" KB/363; *kösemek* "arzu etmek, dilemek" EUTS 118; *küse*- "to wish, desire, long for" EDPT 749

küt ol- **DS** "kötürüm olmak, bacakları tutmamak" (VIII 3054)
DLT *ketü* "çolak" (III 219)

~*küt ol*- "kötürüm olmak, elden ayaktan düşmek" YTS 151

ma **DS** "işte" (IX 3097)
DLT *ma* "al, işte anlamında bir kelime" (III 213)

~*me/ma* "nah, işte al" YTS 153; *ma* "ve, ise, bizzat" EUTS 127

obruk[14] **DS** "çöken, kayan toprak; kayşa" (IX 3261)
DLT *obrak* "eskimiş" (I 118)

~*obruk* "çukur, oyuk" YTS 165; *oprak* "shabby" EDPT 13

oñ **DS** "sağ" (IX 3280)
DLT *oė* "kolay" (I 41)

~*oñ* "sağ, sağ taraf" KB/536;*oñ* "sağ, batı yönü" EUTS 141

oyuk **DS** "bostan korkuluğu" (IX 3303)
DLT *oyuk* "hayal, belge, bostan höyüğü" (I 81)

~*oyuk* "insan ya da hayvan şeklini andırır korkuluk" YTS 165; *oyuġ* "gölge, hayal" KB/3382;*oyuk* "mirage, landmark" EDPT 270

ozmak **DS** "öne geçmek, yarışı kazanmak" (IX 3306)
DLT *ozmak* "başkasından ileri geçmek" (I 173)

~*oz-* "geçmek, ileri geçmek" KB/248; *ozmak* "kurtulmak, halas olmak, uzaklaşmak" EUTS 145;**Kökt.** *oz-* "kurtulmak, ileri gitmek" (BK D/28; *o:z-* "to outstrip, to escape, to surpass" EDPT 270

öd **DS** "zaman" (IX 3309)
DLT *öđ* "zaman, vakit" (I 245)

~*öđ* "zaman, vakit" KB/1211; *ö:d* "time" EDPT 35; *öd* "zaman" EUTS 146; **Kökt.** *öd* "zaman" (BK D 18)

ödgönç **DS** "öykü" (IX 3313)
DLT *ötkünç* "hikaye" (I 161)

~*ötgünç* "taklit" KB/874; *ötgünç* "story, narrative" EDPT 52

öğür **DS** "keçilerin gece yattıkları yer" (IX 3321)
DLT *ögür* "koyun, geyik, bağırtlak kuşu gibi şeylerin bir arada bulunması" (I 54)

~*ögür* "a herd" EDPT 112; *ögür* "hara, sürü" EUTS 148

ök **DS** "akıl" (IX 3324)
DLT *ök* "akıl ve anlayış" (I 48)

~*ög* "akıl, hatır, zihin" YTS 166; *ög* "akıl, anlayış" KB/25; *ök* "the mind" EDPT 99; *ög* "akıl, zeka" EUTS 146

öllütmek **DS** "ıslatmak" (IX 3333)
DLT *ölitmek* "ıslatmak" (I 213)

~*ölütmek* "ıslatmak" YTS 168; *öli-* "ıslanmak" KB/1408; *ölit-* "to moisten, or wet" EDPT 132

ömzek **DS** "yıkılacak gibi olan duvarı sağlamlaştırmak için önüne yapılan duvar" (IX 3338)
DLT *ömzük* "eğerin ön ve arka tarafları, ucu" (I 105)

~*ümzük* "the extremity of a saddle-bow in front and behind" EDPT 165

örtmen **DS** "yüzey" (IX 3350)
DLT *örtmen* "dam, satıh" (III 412)

~*örtmen* "roof and the like" EDPT 207

ötkü **DS** "bedel" (IX 3357)
DLT *ötki* "ivaz, bedel, karşılık" (I 128)

~*ödki* "zamanla ilgili" EUTS 146; *ötki* "equivalent exchange" EDPT 51

ötmek **DS** "ekmek" (IX 3358)
DLT *ötmek* "(yenecek) ekmek" II 268)

~*etmek* "ekmek" YTS 86; etmek/ötmek "bread" EDPT 60; *ötmek* "ekmek" EUTS 154

özlek **DS** "zaman" (IX 3372)

DLT *özle* "öğle vakti" (I 114)

ödłek "zaman, felek" KB/647; *ödłeg* "time" EDPT 55

sağrak **DS** "bardak, kadeh", (X 3514)
DLT *saġrak* "sürahi, kâse, kap" (I 100)

~*saġrak* "bardak, kadeh" YTS 177; *saġrak* "cup, goblet" EDPT 815

sağrı **DS** "üstü ince deri ile kaplı sandık", (X 3515)
DLT saġrı "deri, herşeyin derisi" (I 421)

~*saġrı* "raw hide" EDPT 815

saka **DS** "ekilmeyen yerler" (X 3517)
DLT *saka* "dağ yamacı" (III 226)

~*saka* "the foot of a mountain" EDPT 805

sanduvaç **DS** "bülbül" (X 3536)
DLT *sanduvaç* "bülbül" (I 529)

~*sandvaç* "bülbül" KB/78; *sanduwa:ç* "nightingale" <Sogd. zntw'çh "sweet-voiced" EDPT 837

sarmak **DS** "köpek havlamak, saldırmak" (X 3547)
DLT *sarmak* "kızmak, çıkışmak, sert söz söylemek" (II 38)

~*sarma:k* "to wrap round, enfold" EDPT 852

sart **DS** "tüccar" (X 3548)
DLT *sart* "tacir, tecimen, satıcı" (I 66)

~*sart* "tacir, satıcı" KB/2745; *sart* "merchant" EDPT 846; *sart* "kervan, tüccar" <*Skr. s@rtha* "kervan, tüccar" EUTS 198

savcı **DS** "sözcü, mektupçu" (X 3553)
DLT *sawçı* "elçi, peygamber; hısım ve dünürlerin arasındaki elçi" (III 154)

~*sa:vçı* "go-between; a prophet; messenger" EDPT 758; *savçı* "haberci" EUTS 199

say **DS** "dik, kayalık, taşlık yer" (X 3556)
DLT *say* "kara taşlık yer" (III 158)

~say "dibi yere gömülü kaygan kaya" YTS 182; *say* "çakıl" KB/212;*sa:y* "an area of ground covered with stones" EDPT 858; *say* "kır, çöl, taşlık, bozkır" EUTS 199

serinmek **DS** "sabırla beklemek" (X 3589)
DLT *serinmek* "sabretmek" (II 167)

~*serin-* "sabretmek" KB/3067; *serin-* "to be patient" EDPT 854; *sarinmek* "beklemek, tutunmak, tahammül etmek" EUTS 201

sınar/sıñar **DS** "akraba, yakın; eşdeğer" (X 3609)
DLT *sıñar* "bir şeyin tarafı, yanı" (III 375)

~*sıñarı* "kendisi gibi, benzeri arkadaş, akran, emsal" YTS 186; *sıñar* "yan, taraf" KB/1786; *sıña:r* "a side" EDPT 840; *sıñar* "burç mıntıkası, yön, taraf; bir nesnenin yarısı" EUTS 204

sibek **DS** "el değirmenlerinde alt taşın ortasına çakılan, üst taşın dönmesini sağlayan küçük kazık ya da sivri demir" (X 3629)
DLT *sibek* "değirmen taşının üzerinde döndüğü demir" (I 389)

~*sibek* "the pivot of a hand-mill" EDPT 788

sibek **DS** "küçük çocukların yataklarını kirletmemeleri için beşiğe takılarak sidiği oturağa götüren tahta boru, kamış" (X 3628)
DLT *sibek* "çocuğun işemesi için beşiğe konan kamış" (I 389)

silik[15] **DS** "uysal (kimse)" (X 3634)
DLT *silig* "temiz, yakışıklı, tatlı dilli" (I 390)

~*silig* "temiz, ince, nazik; tatlı dilli" KB/42-43; *silig/silik* "clean, pure, smooth" EDPT 826; *silig/k* "arı, temiz, pak, bakire" EUTS 205

sip **DS** "domuz yavrusu" (X 3644)
DLT *sıp* "iki yaşına girmiş olan tay" (I 207)

~*sıp* "one year-old colt" EDPT 783

siyek **DS** "koyun, keçi vb. hayvanların kızgınlık dönemlerinde dişilik ya da erkeklik organlarından akan sıvı; ayak yolu, hela" (X 3652)
DLT *siđük* "sidik" (III 321)

siymek **A.Ağz** "hayvan işeme, sidiklemek" (X 3652),
DLT *siđmek* "işemek" (II 295)

~*si:*đ- "to urinate" EDPT 799

süci **DS** "şarap" (X 3704)
DLT *süçük* "şarap" (II 190)

~*süçi* "şarap" YTS 195; *süçig* "tatlı" KB/1170; *sü:çig* "sweet, a sweet substance" EDPT 796; süçüg "tatlı şarap; tatlı, lezzetli" EUTS 213

ttanmak **DS** "kınamak, ayıplamak, aldatmak" (X 3821)
DLT *tanmak* "inkar etmek" (III 184)

~*tañmak* "hayrete kalmak, şaşmak" YTS 202; *tan-* "inkar etmek" 3892; *ta:n-* "to deny; to disclaim" EDPT 513; *tanmak* "inkar etmek; kötüleşmek" EUTS 224

tap **DS** "uygun, oranlı" (X 3822)
DLT *tap* "elverir, yeter" (I 318)

~*tap* "yetişir, kafi, doğru" YTS 203; *tap* "elverir, yeter" KB/318; *tap* "satisfaction, suffuciency; satisfactory, sufficient" EDPT 434; tap "arzu, istek" EUTS 224

tapuk **DS** "boyun eğme, gönül verme" (X 3822)
DLT *tapuġ* "hizmet, tapma, tapı" (I 373)

~*tapu* "hizmet, görev, ibadet, yüceltme, saygı" YTS 203; *tapuġ* "hizmet, ibadet" KB/97-467; *tapıġ* "tapma, perestij etme, hürmek" EUTS 224

tar **DS** "sal" (X 3830)
DLT *tar* "kelek (ırmaklarda) sal" (III 148)

~*tar* "a raft made of inflated skins fastened together" EDPT 528; *tar* "sal" EUTS 225

ttatır **DS** "kısa otlu çayır" (X 3843)
DLT *tatır* yer "kıraç yer" (I 361)

~*tatır* "a flat sown field" EDPT 458

tavuş **DS** (Karaçay göçmenlerinde) "ses, hafif gürültü, takırtı" (X 3850)
DLT *tawuş* "duygu ve kımıldanma" (I 367)

~*tavış* "a sound" EDPT 446

tef **DS** "zararlı şeylerin varlığı" (X 3858)
DLT *tef* "hile, al" (I 332)

~*tevlig* "hile, aldatma" KB/313; **Kökt.** *teblig* "hilekâr, aldatıcı" (KT D/6); tev "trick, device" EDPT 434

temen **DS** "tütün dizmeye yarayan iğne" (X 3875)
DLT *temen* "büyük iğne, çuvaldız" (I 402)

~*temen* "a large needle, packing needle" EDPT 507

ten **DS** "nem" (X 3876)
DLT teñ "göl, bataklık" (I 528)

~*teñ* "marsh" EDPT 512

ter **DS** "ücret" (X 3888)
DLT *ter* "ücret, çalışana verilen para" (III 148, 212)

~*ter* "ücret" KB/5078; *te:r* "wages<sweat" EDPT 528; *ter* "ücret" EUTS 234

tezik **DS** "çabuk, tez" (X 3906)

DLT *tezik* "halk arasında ürküntü, panik" (I 387)

~*tezikmek* "sıçramak" YTS 207; *tezig* "ürkek, ürkmüş" KB/712; *tezig* "panic in the tribe" EDPT 574

tezmek **DS** "kaçmak" (X 3907)
DLT *tezmek* "kaçmak" (II 8)

~*tezmek* "kaçmak" KB/548; *tezmek* "kaçmak, firar etmek" EUTS 236); *tez-* "to run away, fly" EDPT 572

tıyılma **DS** "perhiz" (X 3927)
DLT *tıđılmak* "kaçınmak, çekinmek, alıkoymak, engel olmak" (II 126)

~*tıđın-* "kaçınmak, sakınmak" KB/1380; *tıđıl-* "to be obstructed" EDPT 456;*tıdılmak* "mani olunmak" EUTS 236; **Kökt.** *tid-* "engel olmak, tutmak" (KT K/11)

tut **DS** "gözde oluşan kara benek" (X 3997)
DLT *tut* "kılıç ve benzeri şeylerin üzerine çöken pas" (II 281)

tükel **DS** "tam, bütün" (X 4006)
DLT *tükel* "tamamen, büsbütün" (I 60)

~*dükeli* "hep, hepsi, bütün, cümle, herkes" YTS 74; *tükel* "tam, bütün" KB/627; *tükel* "complete, entire" EDPT 480; *tükel* "tam, tamamıyla, iyi halde" EUTS 257

ukmak **DS** "tasarlamak" (XI 4031)
DLT *ukmak* "anlamak" (I 168)

~*uk-* "anlamak" KB/671; *uk-* "to understand" EDPT 77;*ukmak* "anlamak, öğrenmek" EUTS 266

umunç **DS** "umulan, beklenen, olması istenen" (XI 4038)
DLT *umunç* "umma, umut etme" (I 133)

~*umınç* "ümit, umut" KB/2812; *umun-* "to desire, request, or pray for" EDPT 162;*umunç* "umma, umut" EUTS 265

uyunmak **DS** "bayılır gibi olmak" (XI 4051)
DLT *uđınmak* "sönmek" (III 26)

~*uġunmak/uvunmak* "bayılacak hale gelmek, bayılmak, aklı başından gitmek" YTS 218; *uđın-* "sönmek" KB/4694; *uđın-* "to sleep quitely, go to sleep" EDPT 62

üceşmek **DS** "lades tutuşmak" (XI 3308)
DLT öceş "yarış" (I 61)

~*öceşmek* "bahis tutuşmak" YTS 166; *öceş-* "yarış etmek" KB/4086; *ö çeş-* "to be hostile to one another" EDPT 32; öceşmek "kin beslemek; çekişmek" EUTS 145

yakılmak **DS** "alışmak, sevgiyle bağlanmak" (XI 4128)
DLT *yakılmak* "dokunmak, yaklaşmak" (III 81)

~*yakılmak* "derin bir sevgi duymak" YTS 230; *yak-* "yaklaşmak" KB/3448; *yakmak* "hoşa gitmek, yakışmak" EUTS 280

yalvı **DS** "büyü" (XI 4150)
DLT *yalwı* "büyü, sihir" (III 33)

~*yelvi* "sihir" EUTS 292; *yñlvi* "sorcery, witchcraft" EDPT 919

yamız **DS** "yan; yamak, kul" (XI 4156)
DLT *yamız* "kaşığın iki tarafı, kalçanın iç yandan uçları" (III 10)

~*yamız* "the groin" EDPT 940; *yamız* "kasık" EUTS 283

yancık **DS** "çobanların azık torbası" (XI 4162)
DLT *yançık* "torba, kese" (II 250)

~*yuncuk* "kese, torba, boyundan geçirilerek yana asılan torba" YTS 233; *yancuk* "a pocket" EDPT 945; *yançuk* "kese, torba, cep" EUTS 283

yavlak **DS** "uğursuz" (XI 4205)
DLT *yawlak* "kötü, fena, değersiz" (I 177)

~*ya©lak* "kötü" KB/194; *yavla:k* "bad, evil" EDPT 876; *yablak* "kötü, fena" EUTS 278; **Kökt.**

yablak "fena, kötü; kötülük" (KT D/5, BK D/20)

yay **DS** "yaz" (XI 4208)
DLT *yay* "ilkbahar, yaz" (I 13)

~*yay* "yaz, sıcak mevsim" YTS 240; *yay* "yaz, ilkbahar" KB/4623; *ya:y* "summer" EDPT 980; **Kökt.** *yay* "yaz" (BK B/3)

yelpik **DS** "aklına eseni yapan, deli fişek" (XI 4239)
DLT *yelpik* "cin ve yel çarpması" (III 46)

~*yñlpik* "difficulty in breathing, severe asthma" EDPT 920

yençmek **DS** "sarsmak, silkelemek, tartaklamak" (XI 4244)
DLT *yençmek* "ısırmak; yere vurup ayağıyla ezmek; kötüleşmek" (III 303)

~*yençmek* "yassılatmak, yapıştırmak, çekip sıkıştırmak" YTS 242; *yenç-* "koparmak" KB/2945; *yanç-* "to crush, trample on" EDPT 944; *yançmak* "ezmek, kırmak, parçalamak" EUTS 283

yerdeş **DS** "ildeş, hemşehri" (XI 4250)
DLT *yerdeş* "hemşehri" (I 407)

~*yerdeş* "hemşehri" YTS 242; *yerdeş* "fellow, countryman" EDPT 959

yetiz **DS** "tamam, henüz, yeteri kadar" (XI 4258)
DLT *yetiz* "enli, enine geniş olan şey" (III 10)

~*yetiz* "geniş, enli" KB/3416; *yetiz* "wide, broad, far-reaching" EDPT 894

yığlamak **DS** "ağlamak" (XI 4262)
DLT *yığlamak* "ağlamak" (I 272)

yıġla- "ağlamak" KB/1235

yıpar **DS** "güzel koku" (XI 4279)
DLT *yıpar* "misk" (I 327)

~*yıpar* "misk" KB/64; *yıpar* "misk, koku, rayıha" EUTS 294; *yıpa:r* "musk" EDPT 878

yırah/yırak **DS** "uzak, ırak" (XI 4273)
DLT yırak "uzak, ırak" (I 97

yirmek **DS** "dilmek, yarmak" (XI 4280)
DLT *yermek* "yaş bir şeyi demirle kesmeksizin uzunlamasına ayırmak" (III 58)

~*yirimek* "parçalanmak, yarılmak" EUTS 298

yiti **DS** "çok acı ya da ekşi" (XI 4281)
DLT *yitik* "keskin, bilenmiş" (I 384)

~*yiti/iti* "sert, keskin, şiddetli" YTS 119; *yiti* "keskin" KB/927; *yitig* "sharp; alert, quick, clever" EDPT 889; *yiti* "keskin" EUTS 299

yiv **DS** "koku" (XI 4283, yiğ "koku" (XI 4276)
DLT *yıđ* "koku", (II 48)

~*yiydin* "kokmuş, kokuşmuş; fena halde kokulu bir ot" YTS 248); *yıđ* "koku" KB/70; yı:đ "scent, odour, smell" EDPT 883; *yıd* "koku, rayıha, ıtır, misk" EUTS 293

yok/yoku **DS** "leke, iz, kalıntı, bulaşık" (XI 4287)
DLT *yok* "çanak bulaşığı" (III 4)

~*yok* "kötü, fena; yok" EUTS 301)

yolak **DS** "su yolu, ark, oluk" (XI 4289)
DLT *yolak* "çay" (I 222)

~*yolak* "a small path" EDPT 925

yordam[16] **DS** "kılavuz, yardımcı" (XI 4296)
DLT yorçı "usta, kılavuz" (III 30)

~*yordam* "kılık, kıyafet" YTS 250

yoymak[17] **DS** "yazılan yazıyı silmek, bozmak" (XI 4301); yozmak (IV) "silmek (yazı için) (XI 4304)
DLT *yođmak* "silmek, bozmak, mahvetmek" (III 434)

~yoymak "silmek, imha etmek, izale etmek, bozmak" YTS 251; *yođ-* "silmek, bozmak" KB/2798; *yo:đ-* "to destroy, obliterate, wipe out, wipe off" EDPT 885; yodmak "sonuçlandırmak, sona eriştirmek" EUTS 300

yozmak **DS** "bitki hayvan zamanla soysuzlaşarak bozulmak, yabancılaşmak" (XI 4303)
DLT *yozamak* "kısır kalmak" (III 88)

yörek **DS** "çocuğun düşmemesi için beşiğe bağlanan ip" (XI 4309)
DLT *yörgek* "örtü" (II 289)

~yörenmek "dolaşmak, yaklaştırma" YTS 251; *yörgemek* "sarmak, örtmek, çevrelemek, bağlamak" EUTS 303

yubanmak **DS** "gecikmek, ayak sürümek" (XI 4310)
DLT *yubanmak* "ihmal etmek, yüzüstü bırakmak" (III 86)

~yuba:n- "to be careless, negligent" EDPT 878

yubatmak **DS** "geçiktirmek" (XI 4310)
DLT *yubatmak* "savsaklamak, savsaklamayı emretmek" (II 315)

yund/yunt **DS** "at; damızlık eşek" (XI 4320)
DLT *yund* "at (cins adı) atlar, at sürüsü" (I 235)

~yund "kısrak" YTS 253; *yond* "at" KB/5370; *yunt* "horse" EDPT 946; *yunt* "at" EUTS 305)

(*) Divanû Lügati't-Türk ile Anadolu Ağızlarındaki Ortak Unsurlar Üzerine Bir Deneme", **Divanû Lügat't-Türk Bilgi Şöleni Bildirileri**, 7-8 Mayıs 1999 Ankara, s. 106-130.
- *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3/1 Winter 2008*
(**) Yard. Doç. Dr., Muğla Üni. Fen-Edb. Fak. Türk Dili ve Edb. Böl.

[1] Zeynep Korkmaz "Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler", *Bilimsel Bildiriler 1972 (TDK),* Ank. 1975, s. 433-446.
[2] Zeynep Korkmaz, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, s. 241-253.
[3] Zeynep Korkmaz, "Oğuz Türkçesinin Tarihî Gelişme Süreçleri ve *Divanu Lügati't-Türk" Türk Dili*, Sayı 570, Haziran 1999, s. 459-470.
[4] Yazı dilimizde bu kelime, "aşı boyalı" ve "aşı boyası" şeklinde tamlamalarda kullanılabilmektedir. (*Türkçe Sözlük,* C. I, s. 97).
[5] Bu kelime yazı dilimizde "kundak, çocuk bezi; beşiğe konan yatak" anlamlarıyla yer almaktadır. (*Türkçe Sözlük*, C. I., s. 165).
[6] Yazı dilimizde "taşlık yer, çıplak tepe" anlamlarıyla yer alıyor. (*Türkçe Sözlük*, C.I., s. 271).
[7] Yazı dilimizdeki "bölme veya paravana" anlamında kullanılan *çığ* ile birleştirilebilir. (*Türkçe Sözlük,* C. I., s. 299).
[8] Yazı dilimizdeki *eğir kökü* ile birleştirilebilir. (*Türkçe Sözlük,* C.I., s. 435).
[9] Bu kelime yazı dilimizde "erkeklik bezlerini burarak veya çıkararak erkekliğini gidermek, iğdiş etmek, hadım etmek" anlamıyla yaşamaktadır. (*Türkçe Sözlük,* C. I., s. 475).
[10] Yalova-Kadıçiftliği'nden derlenen bu kelime yalnızca Karaçay Türklerinde kullanılmaktadır. Bk. Hasan Eren, "Anadolu'da Kafkasya Türkleri" T*ürk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* 1961, s. 333.
[11] Yazı dilimizde *erse-* "erkek istemek" fiili bulunmaktadır. (*Türkçe Sözlük,* C.I., s. 464.
[12] Yazı dilimizde kulun "at ve eşek yavrusu" kelimesi bulunmaktadır. (*Türkçe Sözlük,* C. II, s. 926).
[13] Hasan Eren bu kelimede ilkses *y-*'nin *ilik, inci, ip, ipek* kelimelerinde olduğu gibi sonradan düştüğünü belirtmektedir. Bk. Hasan Eren, "Sırça Köşkte III", *Türk Dili*, Sayı 499, Temmuz 1993, s. 65.
[14] Yazı dilimizde obruk "İçinde su biriken çukur yer, doğal kuyu" anlamıyla birleştirilebilir. (*Türkçe Sözlük,* C. II., s. 1097).
[15] Bu kelime yazı dilimizde sonses damak ünsüzünün düşmesiyle sili "arı, temiz" şeklinde yaşamaktadır. (*Türkçe Sözlük,* C. II, s. 1308)
Kahramanmaraş'ın Hacımustafa köyünde *arı sili kal-, arı sili ol-* biçiminde kalıplaşmış olarak kullanıldığı öğrencimiz Musa Karakulak'tan tespit ettik.
[16] Bu kelime yazı dilimizde "çeviklik, çalım, yatkınlık, yeti meleke" anlamlarıyla yaşamaktadır. (*Türkçe Sözlük,* C. II, s. 1640).
[17] Ayrıca bk. Hasan Eren, "Sırça Köşkte -III-"... s. 50-51.

KISALTMALAR

DLT: Divanü Lügati't-Türk Dizini "Endeks", Ank. 1943 (2. bas. 1985) (Haz.: Besim Atalay)
Alt.Gr.: Alttürkisch Grammatik, A. von Gabain, (Eski Türkçenin Grameri, Çev. Mehmet Akalın), Ank. 1988
DS: Derleme Sözlüğü, I-XII, TDK, Ank. 1963-1982
EDPT: An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Sir Gerard Clauson, Oxford University, 1972
EUTS: Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, Ahmet Caferoğlu, İst. 1968
Kökt.: Köktürkçe
KB: Kutadgu Bilig III, Reşid Rahmeti Arat (Hazırlayanlar: Kemal Eraslan, Osman F. Sertkaya, Nuri Yüce) İst. 1979
YTS: Yeni Tarama Sözlüğü (Düzenleyen: Cem Dilçin) Ank. 1983
Türkçe Sözlük: TDK, Ank. 1988

© 2008 www.kasgarlimahmud.org/net/com.
2008 - Kaşgarlı Mahmud 1000. Doğum Yılı